

ВПЛИВ ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ НА ЯКІСТЬ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ

Проаналізовано різні підходи вітчизняних і зарубіжних авторів на сучасні процеси гуманітаризації вищої освіти та роль філософії в підготовці спеціалістів негуманітарної сфери. Здійснено короткий екскурс в історію наукових поглядів на світоглядний зміст філософії та її роль у формуванні світогляду людини. Доведено, що саме філософія забезпечує людині самопізнання, а людському життю – світоглядні орієнтири. Справедливо вважається, що істинна філософія є духовною квінтесенцією епохи, живою душею науки. Обґрунтовано, що завдання цілісного осмислення з філософських позицій як природної, так і соціальної реальності, через опозицію людини і світу залишається найважливішим і сьогодні, особливо у зв'язку з корінними змінами в усіх сферах сучасного життя, і потребами з'ясування цих змін. Зауважено конкретне прагматичне завдання – озброїти майбутнього спеціаліста загальними уявленнями про проблеми та методи філософії, навчити його знаходити для себе відповідь на запитання: "А як це теоретичне положення відповідає реальності моєї майбутньої військової служби?". Розкрито можливості філософії за допомогою системи всезагальних принципів, законів і категорій про взаємозв'язок, розвиток і пізнання природи, мислення та суспільства зрозуміти природу, сутність і зміст сучасної гібридної війни. Визначено роль філософських категорій як деякого загальнонаукового еквівалента в осмисленні складного переплетіння понять і категорій різних наук, встановлення ступеня схожості і відмінності понять, вживаних у військовій науці, з поняттями інших наук.

Ключові слова: філософія, світогляд, освітній процес, фахова підготовка курсантів.

Постановка проблеми. Після здобуття незалежності Україна прискореними темпами намагається побудувати демократичне суспільство. Історичний процес саморозвитку, який у народів європейських країн становив десятичолві років, ми проходимо швидкими темпами. Не залишилась поза шляхом історичного розвитку і система підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України. На зміну заідеологізованому обов'язковому гуманітарному блоку прийшло вільне обрання навчальних дисциплін гуманітарного спрямування, у тому числі і філософії.

Незважаючи на популярність проблеми, серед науковців і педагогічного складу ще не сформоване єдине розуміння важливості викладання філософії у вищих навчальних закладах України. Авторам невідомі роботи про визначення місця і ролі філософії у фаховій підготовці майбутніх офіцерів.

Спроба узагальнення різноманітних поглядів на місце і роль філософії у фаховій підготовці випускників вищих військових навчальних закладів, озброєння їх загальними уявленнями про проблеми та методи філософії і можливості використання набутих знань у службовій діяльності та вироблення пропозицій щодо подальшого вдосконалення змісту освітнього процесу зумовили вибір даної теми статті.

Аналіз досліджень і публікацій з питання вивчення філософії у вищих навчальних закладах України. Проблема гуманітаризації вищої освіти сягає корінням у минуле століття. Провідні українські вчені наприкінці 90-х років вивчали проблеми гуманізації освіти – це В. Астахова, Л. Белова, Ю. Костенко, В. Лозовий, О. Романовський, В. Сухіна, Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ та багато інших [1, с. 22]. Вони звертали увагу на необхідність гуманітаризації підготовки спеціалістів технічної сфери для діяльності в умовах XXI ст. Взірцем для цих учених слугувала нова освітня парадигма і нова теорія навчання, згідно з якою знання – це не те, що існує десь "зовні", а те, що відбувається в розумі людей і формується на основі індивідуального

досвіду. У центр процесу навчання замість викладача входить фігура студента, який контролює хід усього процесу, впливає на його зміст і темп [2, с. 187].

Проблему всезагальної гуманітаризації освітнього процесу започаткував американський психолог, педагог К. Роджерс. Ця думка особливо чітко простежується в його книзі "Свобода навчатися", де наголошено, що гуманітаризації освіти вимагає певних змін не тільки самої особистості, але й соціуму загалом, а також інноваційних підходів у науці, техніці, політиці, культурі [3, с. 217].

Цікавими є погляди Л. Вороновської стосовно ролі філософії у системі сучасної підготовки фахівців спеціалізованої технічної освіти. Аналізуючи специфіку викладання філософії в технічному вищому навчальному закладі, авторка акцентує увагу на "людському вимірі" проблем техніки і технотехнології, науки і філософії, оцінює важливість опанування новим філософсько-світоглядним осмисленням соціосфери, техносфери, антропосфери з використанням усього наявного арсеналу методів і засобів наукового пізнання і вищих духовних цінностей. У статті обґрунтовується висока ефективність філософського знання у формуванні у спеціалістів уміння самостійно думати, висувати і вирішувати завдання, сприяючи розвитку в них творчого потенціалу як особистості і професіонала [4, с. 58–72].

Заслугують на увагу також роздуми М. Колотило стосовно філософії у технічному університеті. Авторка робить спробу дослідити місце філософії у вітчизняних університетах технічного спрямування. На основі історичного аналізу особливостей становлення та розвитку науки в новочасову епоху вона з'ясовує передумови та причини втрати філософією свого методологічного потенціалу в структурі вищої технічної освіти. М. Колотило акцентує увагу на тому, що звернення до гуманітаризації сучасного освітньо-наукового простору, породженого об'єктивними закономірностями соціокультурного розвитку на кінець минулого століття, породило необхідність

викладання філософських дисциплін у системі вищої технічної освіти. Також на основі констатації трансісторичного зв'язку університету та філософії вона обґрунтовує вагоме значення останньої в процесі морально-культурного виховання та професійного зростання сучасних інженерів. Визначення перспективних шляхів імплікації філософії до освітньо-наукової діяльності технічних університетів дозволило авторці констатувати необхідність їхньої комплексної реорганізації обґрунтування світоглядно-методологічних вимірів сучасного науково-технічного розвитку. Значну увагу акцентовано на потенціалі філософії у процесі розвитку навичок аргументаційного мовлення, а також значущості опрацювання оригінальних філософських текстів у контексті формування світоглядно-ціннісних орієнтацій студентства [5, с. 150–162].

О. Руденко також розглядає роль філософії у фаховій підготовці студентів у вищому навчальному закладі. Досліджуючи процес підготовки сучасного спеціаліста, він розмірковує про те, щоб бути хорошим, висококваліфікованим фахівцем потрібно, по-перше, бачити місце своєї спеціальності в загальній структурі наукового знання та, по-друге, бачити місце науки у структурі суспільства. Окрім того, хороший фахівець повинен також вміти керуватися у своїй професійній діяльності загальногромадянськими цінностями, бути здатним до того, що називається раціональним дискурсом. Автор констатує, що жодне із цих завдань не можна вирішити без опори на філософію [6].

На необхідність гуманітаризації навчального процесу звертає увагу і Н. Спица. Вона стверджує, що у філософії лежить надпотужна місія зберегти Людину в часи глобального постмодерністського "розлюднення". Вона пропонує змінити стосунки викладача і студента. Викладач має позбутися свого комплексу месії і стати поряд зі студентом; заборонити собі бути ментором і наглядцем для молоді й перетворитись на цікавого співбесідника, який через захопливі розповіді та приємні бесіди втішатиме та розраджуватиме, даватиме ковток щастя і надії [7].

Навіть короткий огляд підходів авторів до гуманітаризації освітнього процесу і ролі філософії у фаховій підготовці випускника вищого начального закладу свідчить про актуальність і важливість досліджуваної проблеми і неоднозначність шляхів її вирішення. Зазначені обставини обумовили **мету статті** – здійснення наукового аналізу впливу вивчення філософії на якість фахової підготовки курсантів.

Для досягнення визначеної мети автори вирішують такі часткові завдання: виконано короткий екскурс в історію поглядів на світоглядний зміст філософії, розглянуто роль і місце філософії в освітньому процесі, проаналізовано вплив філософії на формування пізнавальної компетентності курсантів стосовно військової справи і сучасної війни.

Об'єкт дослідження: гуманітаризація сучасного освітнього процесу у вищих навчальних закладах України.

Предмет дослідження: визначення сутності, змісту і впливу філософії на фахову підготовку курсантів у вищому військовому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Розпорядженні Кабінету Міністрів України "Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки" від 23 лютого 2022 р. № 286-р чітко сформульовано мету освіти. Метою (місією) вищої освіти в Україні є інтелектуальний, культурний і професійний розвиток особистості, формування якісного людського капіталу та згуртування суспільства для утвердження України як рівноправного члена європейської спільноти,

розбудова ефективної інноваційної конкурентоспроможної економіки та забезпечення високих стандартів якості життя [8]. Визначені цілі стосовно формування особистості повною мірою відповідають підготовці особового складу силових структур України.

Система військової освіти є невід'ємною частиною загальної освіти в державі. Керівництво держави постійно тримає на вістрі уваги якість підготовки кадрів для силових структур України. Свідченням цього є рішення засідання РНБО України, де вимагається "запровадження освітньої діяльності, що забезпечує підготовку військових фахівців за рівнями вищої та військової освіти, а також професійний розвиток військовослужбовців за програмами післядипломної освіти, зокрема, запровадження освітньо-професійних програм підготовки офіцерського, сержантського та старшинського складу з використанням досвіду бойових дій, методики підготовки, принципів і стандартів НАТО" [9].

Фахівець за рівнем вищої військової освіти – це гармонійно і всебічно розвинена, високодуховна, відповідальна особистість, здатна конструктивно й ефективно виконувати обов'язки в екстремальних ситуаціях службової діяльності, яка вимагає військово-професійної компетентності, відповідного державницького світогляду, високої свідомості і моральних якостей, розвиненого почуття офіцерської честі й громадянської гідності. Сформувані відповідні якості особистості допомагають гуманітарні науки, ядром яких виступає філософія.

Доцільно згадати видатного українського філософа Г. Сковороду, який вважав, що завдяки філософській спадщині людина проходить друге народження. Не можна уявляти освіту лише як сферу здобуття знань шляхом вивчення системи певних наук (математичних, природничих, технічних, військово-спеціальних). Слід повернутись до витоків у розумінні науки як до спадщини, за розумінням Г. Сковороди, а саме: наука – це те, що навчає нас бути людиною [10, с. 433].

Освіта справді має бути обернена не лише до холодного раціоналізму, але й до гарячого серця, до смислоттєвих предметів людських почуттів і відповідної поведінки. Таке завдання в освітньому процесі виконують гуманітарні науки. Серед них саме філософія забезпечує людині самопізнання, а людському життю – світоглядні орієнтири. Справедливо вважається, що істинна філософія є духовною квінтесенцією епохи, живою душою науки.

Поняття "філософія" складається з двох слів: "*філео*" – люблю і "*софія*" – мудрість. Проте вже Піфагор, який упровадив його ще в VI ст. до н. е., розумів під цим словом не стільки любов до мудрості, скільки любов до пошуку істини. Філософія завжди вважалась підґрунтям світогляду. Світогляд формується впродовж усього життя людини під впливом певних зовнішніх умов. Поняття "*світогляд*" складається зі слів "світ" і "погляд".

Сформувані в курсантів науковий погляд на світ у цілому і визначення ними власного місця в цьому світі покликає філософія. Формування навичок розумного мислення, оволодіння філософською культурою вимагають значних зусиль, інтелектуального напруження, оскільки філософія проникає до глибин людського буття, відкриває шлях до осягнення сутності надр світостворення, змушує роздумувати про речі, які невідомі і неосяжні буденному міркуванню.

Метою вивчення філософії є цілком конкретне прагматичне завдання – озброїти майбутнього військового фахівця загальними уявленнями про проблеми та методи філософії, долучити до діалогу мислителів, які жили 2500 років тому, і тих, хто займається творчою

діяльністю сьогодні. Вивчаючи філософію, курсант повинен знаходити для себе відповідь, на запитання: "А як це теоретичне положення відповідає реаліям моєї майбутньої військової служби?"

Зважаючи на особливості філософського знання, складно, а часом і неможливо, "прив'язати" до профілю зміст усіх без винятку розділів (або модулів) освітньої програми з філософії. Оптимальним уявляється таке рішення: з одного боку, зберегти в "непрофільованому" вигляді теми філософського курсу, інваріантні щодо будь-яких профілів базової спеціальності курсантів, а з іншого боку, акцентувати увагу на особливо значимих для фахової підготовки темах і проблемах. Аналізуючи проблеми саморозвитку природи і суспільства, завжди слід враховувати постійне джерело саморуху, взаємодію різних складових. До таких всезагальних проблем належать і проблеми військової справи та війни, як певного стану суспільства. Ці світоглядні загальнофілософські питання в процесі вивчення філософії допомагають курсантам сформувати професійний світогляд офіцера та наукове розуміння військової справи й сутності сучасної війни.

Принципово важливим є факт, що сучасна типологія воєн децю відрізняється від традиційної. Сучасні війни набувають характеру гібридної, яка є конгломератом політичної, збройної, економічної, психологічної, інформаційної, терористичної, дипломатичної, екологічної боротьби. Інколи виникає запитання, як може вплинути знання філософії на пізнання війни і військової справи? Згідно з одним із багатьох визначень філософія як наука представляє собою систему всезагальних принципів, законів і категорій про взаємозв'язок, розвиток і пізнання природи, мислення та суспільства. Принципи всезагального зв'язку і розвитку дозволяють розглядати військову справу і війну як особливий стан суспільства. Філософські закони і категорії діалектики допомагають з'ясувати джерело і напрям розвитку матеріального і духовного світу, яким чином і в якому напрямі він здійснюється.

Пізнавально-практична діяльність суспільства відбувається відповідно до принципів і законів діалектики, у тому числі й у військовій справі. Набуті знання з філософії дозволяють майбутнім офіцерам більш успішно вирішувати свої обов'язки. Особливо яскраво це проявляється в умовах сучасної війни, де перемогу отримає той, хто відходить від шаблонів при організації і веденні бойових дій. Ведення сучасної війни ЗС України свідчить, що засвоєння вимог і практичне використання творчого мислення українськими офіцерами, відхід від шаблонів підготовки і ведення військових операцій дозволяє успішно вирішувати завдання при веденні бойових дій.

Найважливішою умовою розуміння розвитку військової справи є визначення його джерел, рушійної сили. Відповідь на це запитання і дає передусім з'ясування суті й механізму дії закону єдності та боротьби протилежностей, який дозволяє розглядати предмети і явища в конкретний час і в конкретному місці як тотожні самим собі й іншим предметам. Наприклад, здатності військових підрозділів ЗСУ на початку агресії проти України в 2014 р. і сьогодні. Набутий військовий досвід за 8 років не дозволив російським загарбникам здійснити план блискавичної операції щодо захоплення великої території України. Відбулись певні зміни у військовому організмі. ЗС України тотожні самі собі і водночас не тотожні, тому що набули певного досвіду в підготовці і веденні збройної боротьби. Відсутність абсолютної тотожності свідчить про безперервний розвиток і наявність у кожному процесі, явищі, предметі необхідної відмінності. Відмінність означає, що процес, предмет, явище перебу-

вають у постійному русі (розвитку або занепаді), і тому водночас не збігаються із самим собою. У процесі безперервного розвитку матеріального і духовного світу тотожність і відмінність існують одночасно і перебувають у суперечливій єдності.

Єдність протилежностей означає взаємообумовленість протилежних сторін. У бойових умовах наступ і оборона існують одночасно. Захист позицій від наступу передбачає оборону. Дії озброєних людей характеризуються застосуванням усіх наявних сил і засобів, тобто дії особового складу тотожні і водночас відрізняються отриманим бойовим завданням. Немає наступу – не потрібна оборона і навпаки, для прориву оборони має бути наступ або контрнаступ. Це свідчить про одночасне існування суперечливої єдності сторін бою.

Протилежності можуть переходити одна в іншу. Вони взаємообумовлюють одна одну і перебувають у постійній боротьбі одна з одною. Єдність протилежностей тимчасова, а боротьба між ними постійна. Саме стан боротьби і єдності означає протиріччя між наступом та обороною. Внутрішнє протиріччя є джерелом розвитку предметів, явищ і процесів. Розв'язання протиріччя на полі бою під Харковом означало блискачу операцію щодо звільнення м. Ізюм від російських загарбників. Оцінку причин і наслідків цієї операції військові вчені будуть досліджувати після війни і зроблять наукові висновки. На сьогодні успіх ЗСУ свідчить про діалектичне мислення нашого військового керівництва.

Якщо закон єдності і боротьби протилежностей характеризує джерело саморуху й розвитку явищ природи, соціально-історичної та духовної реальності, то закон взаємного переходу кількісних змін у якісні розкриває механізм розвитку, пояснює, як відбувається розвиток, завдяки яким процесам, і як предмети зазнають якісних змін та перетворень. Сутність цього закону виражена категоріями якості, кількості і міри. Якість – це філософська категорія, що відображає внутрішню визначеність предметів і явищ, сукупність їхніх суттєвих рис, сторін, що робить їх конкретними предметами і явищами та відрізняє від інших. Кількість – це філософська категорія, що відображає загальні, зовнішні ознаки речей з позицій їхньої однорідності, множинності, схожості: величину, число, об'єм тощо. Кількість і якість існують об'єктивно. У предметах і явищах вони перебувають у нерозривній єдності. Ми лише у свідомості можемо розглядати їх окремо. Поняття якості дає нам змогу зловити момент сталості в речах. Поняття ж кількості дає можливість відобразити мінливість речей. Міра – це філософська категорія, що відображає межу зміни кількості, всередині якої предмет зберігає свою якісну визначеність. Міра – це межа буття предметів. Єдність кількості і якості зберігається лише в межах міри. Якість підготовки, наявність бойового досвіду ЗСУ зірвали плани блискавичної перемоги рашистів у розв'язанні війни проти нашої держави. Кількісне накопичення бойового потенціалу дозволило не тільки стримувати натиск ворога, але й переходити в контрнаступ та звільняти окуповані території. Наведений приклад свідчить, що взаємний перехід кількісних змін в якісні – це всезагальний закон розвитку, який діє й у військовій справі.

Закон діалектики заперечення заперечення свідчить про те, що всі явища природи та суспільства, у тому числі і військова справа, відбуваються через діалектичне заперечення. Діалектичне заперечення означає, що в процесі розвитку речей і явищ зберігається можливість їхнього подальшого прогресивного розвитку. Заперечення – це зміна старого, що віджило, новим прогресивним зі збереженням позитивного, здатного

розвиватися. Заперечення означає перехід речей, явищ, процесів у нову якість, здатну до подальшого саморозвитку. Прикладом діалектичного заперечення в сучасній війні з російськими загарбниками є використання ЗС України ракетно-артилерійських систем. З отриманням від західних союзників новітніх ракетно-артилерійських систем українські воїни змогли наносити вогневе ураження на далеких відстанях без загрози артилерійських ударів у відповідь з боку рашистів.

Заперечення буває механічним і діалектичним. Механічне заперечення пов'язане зі знищенням старого, без збереження моменту розвитку. Діалектичне заперечення означає, що будь-який розвиток – це не повне заперечення, не абсолютне знищення, а збереження певних властивостей, здатних до подальшого саморозвитку. Нове, що розвивається, перетворюється на старе, на зміну йому приходять нове, у якому зберігаються позитивні аспекти, здатні для подальшого розвитку, і так до нескінченності. Тому і закон називається "заперечення заперечення". Розвиток набуває поступового спіралеподібного характеру з повторенням у вищих стадіях окремих нижчих аспектів. Закон заперечення заперечення, як і інші закони діалектики, виступає методологічною базою пізнавальної і практичної діяльності офіцерських кадрів. Він вимагає всіляко підтримувати нове, прогресивне і своєчасно долати старе, віджиле, таке, що не відповідає сучасним умовам.

Значну роль у формуванні наукового світогляду майбутніх офіцерів відіграють і філософські категорії. Філософські категорії є результатом розвитку філософської думки від Стародавньої Греції до німецької класичної філософії. Сучасна філософія постійно вдосконалюється й розвивається. Її категорії є узагальненим відображенням об'єктивної реальності. Вони відображають саморозвиток природи, суспільства і мислення, і тому є загальнометодологічними принципами пізнання та практичного перетворення реальності. Окремі філософські категорії є співвідносними або парними: одичне, особливе і загальне, причина і наслідок, необхідність і випадковість, зміст і форма, сутність і явище, можливість і дійсність, система й елемент тощо. Вони є результатом пізнавальної і практичної діяльності людства. Ці категорії дозволяють з наукових позицій з'ясувати сутність і зміст складних природних і суспільних явищ, до яких належить війна і військова справа. Сутністю війни є продовження політики іншими насильницькими методами (Клаузевіц). Як явище сучасна війна здійснюється у вигляді збройної, економічної, інформаційно-психологічної, політичної боротьби.

В освітньому процесі філософські категорії допомагають викладачам і курсантам розібратися у складному переплетінні військових і суміжних з ними природничих, загальноосвітніх і суспільних наук шляхом співставлення їхнього понятійного апарату з філософськими категоріями як загальнонауковим еквівалентом.

ВИСНОВКИ. Навіть короткий огляд деяких аспектів філософської теорії і практики дозволяє стверджувати про роль філософії у підготовці майбутніх офіцерів. Звичайно, на сьогоднішній день військовій освіті ще не визначеної стійкий баланс військово-спеціальної та гуманітарної підготовки офіцерів. Кожен військовий навчальний заклад відводить години на вивчення гуманітарних дисциплін, виходячи з власного бачення. Все ж таки, на наш погляд, необхідно врахувати, що на сьогоднішній

духовна сфера підготовки майбутніх офіцерів зазнає впливу негативних процесів (масований вплив засобів масової інформації, ведення повноцінної загарбницької війни Росії проти України).

Необхідно у процесі викладання філософії передбачити тісний взаємозв'язок із профілюючими навчальними предметами. Для цього має бути налагоджена співпраця викладачів філософії і гуманітарного блоку в цілому з метою використання даних спеціальних наук для підтвердження ролі філософії у практичній діяльності майбутнього офіцера.

Список використаних джерел

1. Левківський К.М., Мовчан О.М. Соціально-гуманітарна освіта України та шляхи її розбудови. Київ : Генеза, 1997. 283 с.
2. Barr R., Tagg J. From Teaching to Learning: A New Paradigm for Undergraduate Education // Higher Education, 1995. Vol. 27, № 6. P.13–27.
3. Роджерс К., Фрейберг Д. Свобода учитись : науч. ред. и авт. предисл. А.Б. Орлова ; пер. с англ. А.Б. Орлова, С.С. Степанова, Е.Ю. Патяевой. Москва : Смысл, 2002. 527 с.
4. Вороновська Л.Г. Роль філософії в підготовці фахівців спеціалізованої технічної освіти // Професійна освіта: методологія, теорія та технологія, 2015. Вип. 2. С. 58–72. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2015_2_7.
5. Колотило М. Філософія в технічному університеті: обґрунтування, легітимізація. Апологія // Філософія освіти, 2016. № 1(18). С. 150–162.
6. Руденко О. В. Про необхідність та доцільність вивчення філософії: веб-сайт. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rudenko-pro.htm> (дата звернення: 15.10.2022).
7. Спиця Н. Проблеми викладання філософії у медичних ВНЗ : веб-сайт. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream> (дата звернення: 15.10.2022).
8. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки : Розпорядження Кабміну України від 23 лют. 2022 р. № 286-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nras/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286> (дата звернення: 16.10.2022).
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України "Про Стратегію воєнної безпеки України" : Указ Президента України від 25 бер. 2021 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (дата звернення: 16.10.2022).
10. Сковорода Г.С. Повне зібрання творів. У 2 т. Т. 1. Київ : Наук. думка, 1973. 531 с.

References

1. Levkivskiy, K.M., Movchan, O.M. (1997). Social and humanitarian education of Ukraine and ways of its development. Kyiv: Geneza, 283 p. [In Ukrainian].
2. Barr, R., Tagg, J. (1995). From Teaching to Learning: A New Paradigm for Undergraduate Education. Change. Vol. 27, № 6. P. 187. [In English]
3. Rogers, K., Freiberg, D. (2002). Freedom is learning; science ed. and author preposition A.B. Orlov; trans. with English A.B. Orlova, S.S. Stepanova, E.Yu. Patyaeva Moscow: Smysl, 527 p. [In English]
4. Voronovska, L.G. (2015). The role of philosophy in the training of specialized technical education specialists. Professional education: methodology, theory and technologies. Pereyaslav-Khmelnytskyi Pedagogical University named after G. Skovoroda. P. 58-72. [In Ukrainian].
5. Kolotylo, M. (2016). Philosophy in a technical university: justification, legitimization. Apology. Philosophy of education. 1 (18). P. 150-162. [In Ukrainian].
6. On the necessity and expediency of studying philosophy: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rudenko-proww.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rudenko-pro>
7. Cypstia, N. (n.d.). Problems of teaching philosophy in medical universities. <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream>
8. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the Approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032" dated February 23, 2022 No. 286 Kyiv. <https://www.kmu.gov.ua/nras/proshvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286>
9. Decree of the President of Ukraine On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated March 25, 2021 "On the Military Security Strategy of Ukraine" <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>
10. Skovoroda, H.S. (1973). Complete collection of works in 2 volumes, volume 1. Kyiv: Nauk. dumka, 531 p. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 29.12.22

N. Voloshina, PhD (Philos.), Assoc. Prof.

voloshka68@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-9966-9796,

A. Hanhal, PhD (Philos.)

konandole@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-7297-3309

Institute of Special Communications and Information Protection

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, Ukraine

THE INFLUENCE OF THE STUDY OF PHILOSOPHY ON THE QUALITY OF PROFESSIONAL TRAINING OF CADETS

The article analyzes different approaches of domestic and foreign authors to modern processes of humanitarianization of higher education and the role of philosophy in the training of specialists in the non-humanitarian sphere. A short excursion into the history of scientific views on the worldview content of philosophy and its role in the formation of a person's worldview is made. It has been proven that it is philosophy that provides a person with self-knowledge, and human life with worldview orientations. It is rightly believed that true philosophy is the spiritual quintessence of the age, the living soul of science. It is substantiated that the task of holistic understanding from philosophical positions of both natural and social reality through the opposition of man and the world remains the most important even today, especially in connection with radical changes in all spheres of modern life and the need to clarify these changes. Attention is drawn to a specific pragmatic task - to arm the future specialist with general ideas about the problems and methods of philosophy, to teach him to find an answer for himself to the question: "How does this theoretical position relate to the realities of my future military service?". The possibilities of philosophy with the help of a system of universal principles, laws and categories about the relationship, development and knowledge of nature, thinking and society to understand the nature, essence and meaning of modern hybrid war are revealed. The role of philosophical categories as a kind of general scientific equivalent in understanding the complex interweaving of concepts and categories of different sciences, establishing the degree of similarity and difference between the concepts used in military science and the concepts of other sciences is determined.

Keywords: philosophy, outlook, educational process, professional training of cadets.